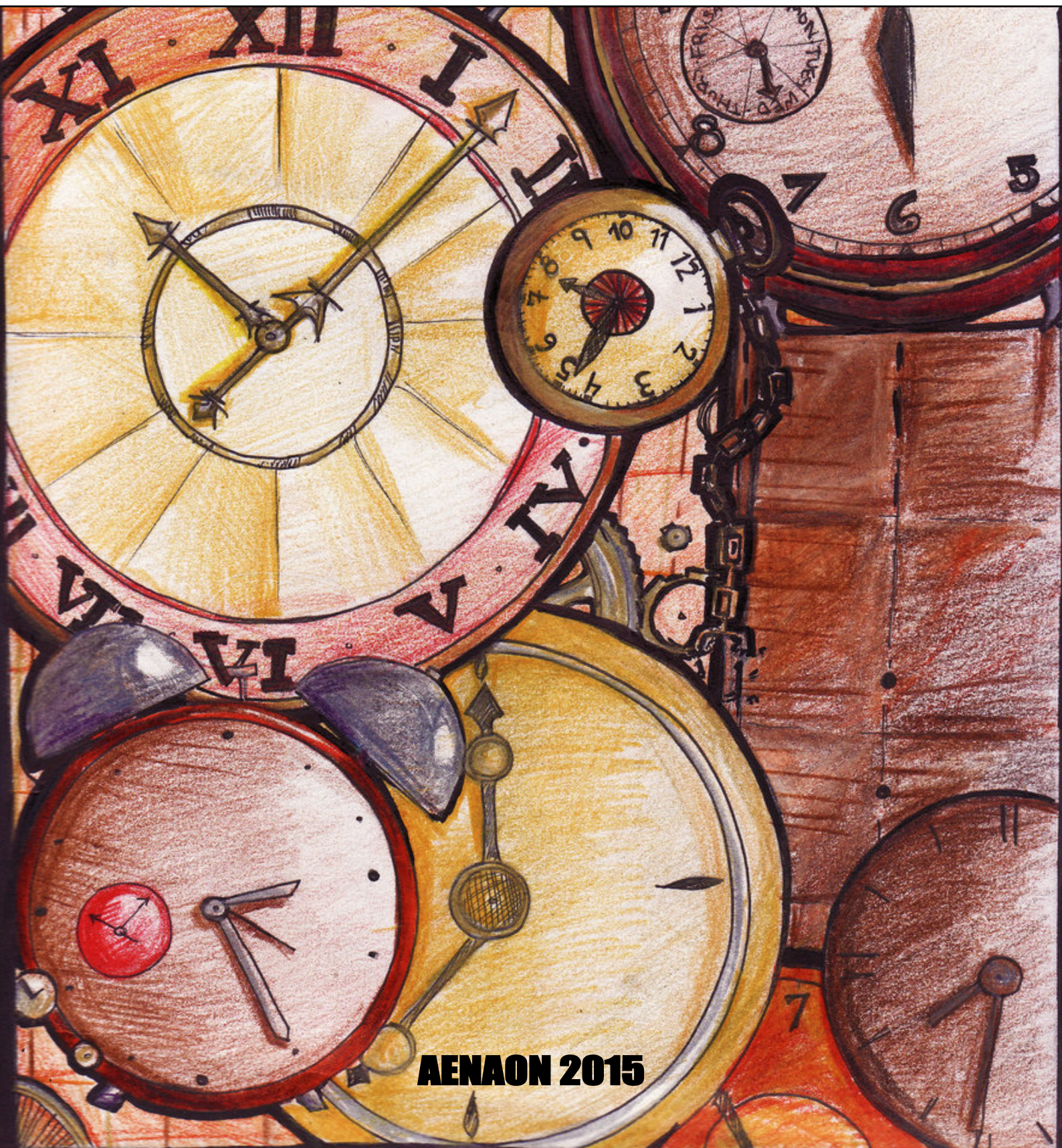

ΑΡΗΣ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Μία από τα ίδια

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΗ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

repetitio est mater studiorum

ΑΕΝΑΟΝ 2015

μία από τα ίδια

Εισαγωγή

Η φράση «μία από τα ίδια» ακούγονταν στα παλιά ταβερνεϊά ως παραγγελία: «φέρε μας μια ίδια μερίδα με αυτά που παραγγείλαμε προηγουμένως». Δείγμα ικανοποίησης δηλαδή. Σήμερα λέγεται με μια δόση απογοήτευσης έως αηδίας. Η φράση έχει πολλές παραλλαγές αλλά και μεγάλη επικαιρότητα.

Η προσπάθεια μου να δημιουργήσω συνειρμούς με την τρέχουσα (η μήπως βαλτώνουσα;) πολιτική κατάσταση είναι ηθελημένη και σκόπιμη.

Οι λέξεις – κλειδιά

Μερίς

Η μερίς ή μερίδα είναι ο «αφανής ηρωός» της φράσης. Είναι η λέξη που υπονοεί το «μία».

Η λέξη παράγεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα *μείρομαι*: "λαμβάνω το ανήκον εις εμέ μέρος, συμμετέχω», *εργ. πρκ. όμ. εμμορε* "έχει μερίδιον, μετέχει, τυγχάνει», *παθ. πρκ.είμαρται* "είναι δεδομένον (προωρισμένον) υπό της μοίρας, είναι πεπρωμένον, πεπρωται, ειμαρται > ειμαρμενη» έτσι μερίς, -ίδος, ή "μερίδιον, μέρος, τεμάχιον", *μερίζω, διαιρώ εις μέρη, χωρίζω, διανέμω, μοίρα*, ή *μερίς, μέρος, μερίδιον* τό *πεπρωμένον*, ή *μοίρα, μόρος, ό* : ή *τύχη, μοίρα, τό πεπρωμένον*» (*όμ. άμμορος* "άμοιρος, αμέτοχος" έκ του *άσμορ-, *πβ. χάσμορος* "δύστηνος"

Μορος ο βίαιος θάνατος. Από αυτόν η λατινική λέξη **mors** : θάνατος. **Moriturus** ο μελλοθάνατος, **μορτάρι** το γουδι, **mora** η υπερημερία, η αθετηση εγκαιρης εξοφλησης οφειλομενου πραγματος, από την διασπαση της προσοχης του οφειλετου.

μόρσιμος, μόριμος, μόριος "ό υπό της μοίρας προορισμένος", λακωνική **μόρα**, ή "στρατιωτικόν τμήμα" : συγγενες προς το λατινικό *mercor*=λαμβάνω μερίδιον, *μετέ-χω*, *κερδίζω*, *υπηρετώ*, *στρατεύομαι*, *mercenaire* (*mercor* λαμβάνω δι' έμαυτόν μερίδιόν τι, *πορίζομαι*), *χεττ. mar-k-* = (θύμα) *μερίζειν* (διανέμειν)* *ρ. *(s)mer** =άπονέμειν, παρέχειν.

Συνώνυμα: το μερτικό, ο κλήρος,

Πβλ. Πβλ. Λαϊκο τραγουδι

Το **μερτικό** μου απ' τη χαρά
μου το 'χουν πάρει άλλοι
γιατί είχα χέρια καθαρά
και μια καρδιά μεγάλη.

Παραγωγα: *επίμορτος* αγροληψια, *μερισμα*, *μεριδιον*, *μερος*, *μερισμος* σε *μερη* αναλογα,

Συνθετα: *επιμεριζω*, *διαμεριζω* πβλ *διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις.*, *συμμεριζομαι*,

Ιδιος

Ιδιος (διαλ. *F* Ιδιος, *L*-ίδιος) "Ιδιαίτερος, Ιδιωτικός, άνήκων εις ένα, ίδικός, άτομικός" : άρχαιότερος τύπος *Φέδιος* (πβ. *ιδιώτης*)'

δικός αντι *ιδικός* : *αυτος που μου ανηκει*, ο *εμός* αλλά και ο *συγγενής* πχ. *χαιρετισματα στους δικους σας*.

Επανάληψη

Η επανάληψη δεν περιλαμβάνεται στη φράση υπονοείται όμως και αποτελεί την ουσία της.

Εάν κάτι μας ευχαριστεί το επαναλαμβάνουμε, το ξανακάνουμε.

Ατυχώς όμως ξανακάνουμε και τα ίδια λάθη, από απερισκεψία ή την πλάνη ότι δεν θα συμβούν τα ίδια αποτελέσματα.

Μονοτονία

είναι η επανάληψη που επιβάλλεται εξωθών.

Ο άνθρωπος είναι περίεργος: απεχθάνεται την αυτή την μονοτονία αλλά και κάθε αλλαγή που δεν τον βολεύει. Άντε δηλαδή να βρεις άκρη.

Τα περισσότερα ζώα δεν ενοχλούνται από τη μονοτονία της τροφής. Ο άνθρωπος αποτελεί εξαίρεση. Παραδόξως όμως η μονοτονία στο πρωινό (μπρεκφαστ) δεν τον ενοχλεί.

Η μονοτονία δημιουργείται όταν κάτι επιλαμβάνεται πολλές φορές, σε σημείο που να χάνει το ενδιαφέρον του. Το πολλές φορές ή πολλάκις είναι το μέχρι ναυτιάσεως (ad nauseam) επαναλαμβανόμενων. Πβλ. Την παροιμία «το πολύ το 'Κύριε ελέησον' το βαριέται και ο πάπας». Δηλώνουμε την μονότονη επανάληψη με τη φράση άρχισε το ίδιο τροπάρι

Πβλ. Τους στίχους του Μίκη Θεοδωράκη στο «Είμαστε δυο»,

Είμαστε δυο,
η ώρα σήμανε οχτώ
κλείσε το φως, χτυπά φρουρός,
το βράδυ θα 'ρθουνε ξανά
έμπα μπροστά,
και οι άλλοι πίσω ακολουθούν
μετά σιωπή και ακολουθεί
το ίδιο τροπάρι το γνωστό
Βαράνε δυο, βαράνε τρεις,
βαράνε χίλιοι δεκατρείς
Πονάς εσύ, πονάω εγώ,
μα ποιος πονάει πιο πολύ
θα 'ρθει καιρός να μας το πει.

Αντίθετο η ποικιλία

Τα ποτά όπως μύρα, ούζο, τσίπουρο τα πίνουμε μαζί με μια συλλογή από μεζέδες που παρατίθενται σε ένα πιάτο και το νομίζουμε «ποικιλία». Στα ουζερί του Βόλου κάθε σερβίρισμα ούζου σεβίρεται με διαφορετική ποικιλία μεζέδων . Έτσι το γκαρσόνι φέρνει ένα πρώτο, ένα δεύτερο κλπ ούζο.

Ένας

Το θηλυκό του εις (ένας) είναι μια. Τα μια στη φράση μας εννοεί μια μερίδα.

Οι κρητικοί όταν λένε **να πιούμε μιά** εννοούν μια ρακή, ένα ποτήρι ρακή.

ΦΡΑΣΕΙΣ

Από το μερίς και μείρομαι

Τα τρία κακά της μοίρας του

Βλέπε σχετικό δημοσίευμα μου

Στο ΑΕΝΑΟΝ «ΜΕ ΑΥΤΑ ΖΟΥΣΑΜΕ» κλικ στην εικόνα αριστερά ή στο σύνδεσμο.

<http://www.stougiannidis.gr/AENAON/AS9/moires.pdf>

Μόρα και κασίδα

Απάντηση (αντίλογος) στο «μωρέ». Βλ. λ. [Μόρα και κασίδα](#) στις ΦΡΑΣΕΙΣ του ΑΕΝΟΝ

Της μοίρας τα γραμμένα

Οι μοίρες ήταν τρεις (Κλωθώ, Άτροπος και Λάχεσις) και μάλλον αναλφάβητες. Δεν έγραφαν αλλά προσέπλεκαν και έκοβαν το νήμα της ζωής. Άλλες θεότητες ήταν περισσότερο προσηλωμένες στη γραφή. Πβλ . του διαβόλου το κατάστιχο.

Η μοίρα δεν εμφανίζεται προσωποποιημένη στην λαϊκή παράδοση και λογοτεχνία αν και αναφέρεται συχνά.

πχ. ας μη μου δώσει η μοίρα μου εις ξένην γην τον τάφον ανέκραζε, ματαίως, ο Κάλβος στον Φιλόπατρι των Ωδών του.

Μόνον ο αρχαιολάτρης Αλ. Ραγκαβής έγραφε

Εις σε προσπλέκει η Κλωθώ
του βίου μου το νήμα
κι ως δέσµια ακολουθώ
το προσφιλέσ σου βήµα

Πέραν του διαβόλου φαίνεται ότι ως και ο Μεγαλοδύναμος κρατάει τεφτέρια με τα βερεσέδια:

Εὐφημεῖ σε, μακαρίζοντα τὰ πέρατα, καὶ ἀνακράζει σοι· Χαῖρε ὁ τόμος ἐν ᾧ, δακτύλῳ ἐγγέγραπται, Πατρὸς ὁ Λόγος Ἀγνή· ὄν ἰκέτευε, βίβλῳ ζωῆς τοὺς δούλους σου, καταγράψαι Θεοτόκε.

Μόρσιμον ήμαρ

Είδαμε παραπάνω πως μόρσιμος ή μόριμος ή μόριος σημαίνει "ὁ ὑπὸ της μοίρας προορισμένος", έτσι μόρσιμον ήμαρ σημαίνει η ορισμένη ημέρα του θανάτου μας.

Από το ίδιος

Ιδιώτης

Κυριολεκτικά ο ασχολούμενος με τα ίδια, με τα ατομικά του ενδιαφέροντα και συμφέροντα. Η λέξις ήταν ύβρις κατά την αρχαιότητα αφού ο πολίτης όφειλε να συμμετέχει στα κοινά. Άρα τεκμαίρεται ότι ο μη συμμετέχων ήταν βλάκας. Από το ελληνικό ιδιώτης βγήκε το Λατινικό **idiota** και **idioticus**, το Ιταλικό **idiota**, το Αγγλικό **idiot**, το γαλλικό **idiot**. Στα ελληνικά το ιδιωτικός δεν έχει τέτοια σημασία. Αν είχε τότε το ιδιωτικό αυτοκίνητο θα ήταν χαζό όπως και το ιδιωτικό σχολείο θα ήταν ένα χαζό σχολείο όπως κυρίως είναι το δημόσιο.

Ιδιωτεία είναι μια μεγάλου βαθμού νοητική καθυστέρηση (δείκτης νοημοσύνης έως 20). Η διαφορά της από την αμέσως προηγούμενη σε σοβαρότητα **ηλιθιότητα** είναι δύσκολη.

Ο πάσχων εξ ιδιωτείας, ο ιδιώτης, δεν μπορεί να εκτελέσει βασικές καθημερινές λειτουργίες όπως πχ. να βγάλει τα ρούχα του ή να δέσει τα παπούτσια του. Λέμε «**δεν ξέρει να βγάλει τα μάτια του**» καταστρέφοντας έτσι τη σωστή φράση «**δεν ξέρει να βγάλει τα μάτια του, τα ρούχα του**». Η πρώτη φράση είναι σαφώς αδύνατον να πραγματοποιηθεί: ουδείς θέλει να βγάλει τα μάτια του και η άγνοια της μεθόδου εξόρυξης δεν αποτελεί μειονέκτημα.

Πβλ. *Με τα χεράκια μας βγάλαμε τα ματάκια μας* που σαφώς υπονοεί λανθασμένη και ακουσία ενεργεία

Αντιθέτως τα **μάτια** είναι τα **ιμάτια** σε δυο άλλες φράσεις;

1. **Βαλαν τα μάτια τους** που εννοείται συνουσιαστήκαν. Απ' ότι θυμούμαι κατά την συνουσία βγά-
ζεις τα ρούχα σου (τα **ιμάτια** σου) και όχι τα μάτια σου.

Της Παναγιάς τα μάτια. Δεν ευρετή άγιο λείψανο της Παναγιάς παρ' όλη την ανυπολόγιστη εμπο-
ρευματική του αξία, προς μεγάλη απογοήτευση των παππάδων. Αντί για τα μάτια όμως «βρεθήκαν» τα **ιμάτια** της Παναγιάς (η τίμια εσθής, η τίμια ζώνη και η αγία σκέπη) τα όποια επωλήθησαν εδώ κι εκεί (τίμιος σημαίνει πολύτιμος, πανάκριβος, ο έχων υψηλή τιμήν και όχι αδίκως) . Σήμερα η φράση **πλή-
ρωσα της Παναγιάς τα μάτια** είναι συνώνυμη του **ένα κάρρο λεφτά**.

Ιδιότης

Ειδικό χαρακτηριστικό ενός πράγματος. Πχ. χρώμα, βάρος, μέγεθος. Η ιδιότητα ενός πράγματος που το κάνει διαφορετικό από τα αλλά της ίδιας ομάδας λέγεται **ειδοποιός διαφορά**.

Ιδιότερος

Εννοείται **ιδιότερος γραμματευσ**, ο [ασηκρίτης](#) ή εξ απορρήτων των Βυζαντινων.

Ο Χ είναι ιδιότερος του υπουργού και λύνει και δένει.

Ιδιαιτέρα

Εννοείται **ιδιαιτέρα γραμματεύς**, αυτή που καλύπτει τις ανάγκες του διευθυντού για αλληλογραφία ... και άλλα τινά.

τα ιδιαιτέρα

Εννοείται «**ιδιαιτέρα διαμερίσματα**». Κυρίως χώροι οπου διασφαλίζεται το απόρρητον των συζητή-
σεων. Το αρχαίο ελληνικό [παράβυστον](#) («έν κρυπτῶ καί παραβύστῳ») Πχ. Φράση: τον πήρε στα ιδιαι-
τερα και του τα έψαλε. Παρόμοιας σημασίας τα : « Κατ' ιδίαν» ή «Εις τα ίδια» πχ. ο Ιωάννης πήρε την
Παναγία εις τα ίδια, δηλαδή στο σπίτι του, με υπόδειξη του Ιησού: «Γύναι ιδού ο υιός σου»

Εξ ιδίων

Από τα δικά του χρήματα πβ. *από την πούρσα μου*

ΙΑΧ ιδίαις αυτού χερσιν

Ένδειξη σε παλιές επιστολές ΙΑΧ που εννοεί : **να παραδοθεί στα χέρια του παραλήπτη**. Ανάλογες
ενδείξεις ήταν ε.φ. : *ευγενεί φροντίδι* κυρίου Χ. δηλ. ο κ. Χ επωμίζεται την ευθύνη να μεταφέρει και να
παραδώσει στα χέρια του παραλήπτη την επιστολή.

Κρίνεις εξ ιδίων τα αλλότρια

Κρίνεις τον άλλον με βάση τις δίκες σου απόψεις, ιδιορρυθμίες και ελαττώματα.

Ἴδιον

Ιδιότητα, χαρακτηριστικό.

Ἡ τόλμη και η αρετή είναι ἴδιον του ελευθέρου ἀνθρώπου

Πβλ. Α. Κάλβου

Ὅσοι το χάλκεον χέρι

βαρύ του φόβου αισθάνονται

Ζυγον δουλείας ας εχωσι

Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία.

Ομόηχο: ἥδιον <ηδύς : γλυκός, ευχάριστος > ηδονή

Τα ἴδια και τα ἴδια

Τα ἴδια Παντελάκη, τα ἴδια Παντελή μου

Τα ἴδια της συχωρεμένης

Τα αὐτά της αὐτής¹

Ὅλες οι φράσεις λέγονται για καταδείξουν την αγανάκτηση και απογοήτευση από ἀκαρπες επαναλήψεις.

Ἴδιος και ἀπαράλλακτος

Χαρακτηρίζουμε ἔτσι κάποιον συγκρίνοντας τον με κάποιον ἤδη γνωστό. Πχ. *ἴδιος και ἀπαράλλακτος ο πατέρας του: μεθύστακας και χαρτοπαίκτης*. Ἄλλες φράσεις : «κατά τον αφέντη και τα σιράκια του», «κατά μανά κατά κύρη κινάνε και γιό Ζαφείρη». Πβλ. Το γαλλικό *tel maître, tel valet*.

Ἰδιο-

Ὡς πρόθημα σε σύνθετες λέξεις

ιδιότροπος, ιδιόρρυθμος, ιδιοτελής, ιδιόμορφος, ιδιοσυγκρασία, κα

Ἀλλάξε ο Μανωλιός κι ἔβαλε τα ρούχα αλλιώς.

Για μεταβολές ἀνευ σημασίας.

Από την επανάληψη

Το δις εξαμαρτείν ουκ ἀνδρός σοφού

Παγκοίνως γνωστό αρχαίο ελληνικό ρητό ἀλλά ούτε και ευφυούς ζώου ἴδιον είναι πβλ την αρχαία ελληνική παροιμία «**Αλώπηξ εν παγή**» : Ἐννοείται: η αλώπηξ ου δις εν παγή συλλαμβάνεται. Η ἀλεπού δεν ξαναπιάνεται στην παγίδα. Ἀλλά και την νεοελληνική «**Τα παθήματα μαθήματα**»

Ἡ επανάληψις είναι μήτηρ της μαθήσεως

Δασκαλίστικο ρητό. Ἀντίστοιχο λατινικό: *repetitio est mater studiorum*.

Και ἀνάλογη νεοελληνική παροιμία λέει : «**Λέγε λέγε το κοπελι ἔκανε τη γρά να θέλει**» και η φράση «**Μες το πες πες τον ἔπεισε**»

Ἡ ἐσχάτη πλάνη

Ἀν κάποιος επαναλάβει ἕνα λάθος του και μάλιστα με πιο μεγάλες συνέπειες λεμέ τη φράση του Κεφ, 27 στ. 64 του «Κατά Ματθαῖον» :

64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἔλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν και εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· και ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης.

¹ Η ορθή γραφή είναι «τα αὐτά τοῖς αὐτοῖς [ἔπονται]» : τα ἴδια ἀκολουθοῦνται ἀπὸ τα ἴδια.

Επίμετρο :

Μονοτονία

Η εξωθεν επιβαλλομένη επανάληψη που αριστουργηματικά περιέγραψε ο Κ. Π. Καβάφης

Την μια μονότονην ημέραν άλλη
μονότονη, απαράλλακτη ακολουθεί. Θα γίνουν
τα ίδια πράγματα, θα ξαναγίνουν πάλι —
η όμοιες στιγμές μας βρίσκουνε και μας αφήνουν.

Μήνας περνά και φέρνει άλλον μήνα.
Αυτά που έρχονται κανείς εύκολα τα εικάζει·
είναι τα χθεσινά τα βαρετά εκείνα.

Και καταντά το αύριο πια σαν αύριο να μη μοιάζει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σύνδεσμοι

[τροπαριον](#)

[τα ίδια και τα ίδια](#)

[ασηκρίτης](#)

[Μόρα και κασίδα](#)